

чином, в українській та англійській мовах існує досить розгалужена система фразеологізмів з просторовим значенням. Вдале використання їх дозволяє не лише позбутися небажаної тавтології або внести емоційне уточнення, а й до певної міри конкретизувати поняття.

Аннотація. В статті рассмотрені фразеологічні одиниці двох сопоставляемих мов на основі їх просторового значення, виконан обзор основних трудов українських і російських учених в відповідному напрямку, описано особливості вираження простору в українській і англійській мовах. В статті з компаративної точки зору проаналізовані особливості англійських і українських фразеологізмів, що позначають переміщення в просторі.

Ключевые слова: фразеологічна одиниця, простір, локальність, просторова лексика, локалізація.

Abstract. The paper has studied the phraseological units in the two contrasted languages within its spatial meaning. The exploring of the main researches, made by Ukrainian and Russian researchers. The description of peculiarities of space expressions in Ukrainian and English languages is also done. The article analyzes in comparative aspect the peculiarities of English and Ukrainian phraseological units denoting transfer in space.

Keywords: phraseological unit, space, locality, spatial lexicon, localization.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наукова думка, 1980. – 288 с.
2. Ятель Г. П. Прийменники сучасної англійської мови / Г. П. Ятель // (вступна стаття до книги М. І. Балла «Вживання прийменників в англійській мові»). – К. : Вища школа, 1967. – 175 с.
3. Jackendoff R. The architecture of the Linguistic Spatial Interface / R. Jackendoff. – Cambridge – London: MIT Press, 1996. – Pp.1–37.
4. Романюк С. А. Структура категорії темпоральності в сучасній українській мові / С. Романюк – Варшава, 2012. – 225 с.
5. Лебеденко Ю. М. Мовне вираження простору в «Повісті про санаторійну зону» М. Хвильового [Електронний ресурс] / Ю. Лебеденко, К. Дудик.
Режим доступу до журналу:
http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znphnpu_lingv/2008_26/3.html.
6. Ющенко М. П. Концептуалізація простору у французькій мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Мирослава Петрівна Ющенко. – К., 2007. – 22 с.
7. Коновратська Н. В. Основні лексико-граматичні моделі номінативних фразеологічних одиниць на позначення простору й часу / Н. В. Коновратська // Культура народів Причорномор'я. – Сімферополь, 2002. – Том 32. – С. 142–147
8. Русская грамматика : В 2 т. – М. : Наука, 1980. – Т. 2. – 709 с.
9. Фразеологічний словник української мови. – К. : Наук. думка, 1993. – 984 с.
10. Gulland D. M. The Penguin Dictionary of English Idioms / D. M. Gulland, Hinds-Howell D. – Penguin Books, 1994. – 305 p.

УДК 811.111

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНІ ТИПИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Г. В. Сібілева, М. Я. Оленяк

Анотація. У даному дослідженні подана інформація про структурно-граматичні типи фразеологічних одиниць біблійного походження англійської мови. У процесі дослідження був використаний метод фразеологічного опису, який дозволив виявити різні класи біблійних фразеологізмів. У рамках цього методу був проведений граматичний аналіз фразеологічних одиниць біблійного походження, за допомогою якого була встановлена граматична структура біблійних фразеологізмів, їхні морфологічні й синтаксичні особливості.

Ключові слова: фразеологічні одиниці біблійного походження, структурно-граматичні типи, словосполучення, речення, еквівалентність

Класифікація фразеологізмів, як і фразеологічних одиниць біблійного походження, є на сьогоднішній день однією з актуальних проблем фразеології. Існує велика кількість підходів до систематизації фразеологізмів, що залежать як від якостей фразеологізмів, так і від методів їх дослідження [1, с. 127]. Однією з класифікацій є структурно-граматична класифікація типів фразеологізмів.

Нами було здійснено структурно-граматичний аналіз БФО англійської мови для того, щоб виявити своєрідність БФО на структурно-граматичному рівні.

Згідно класифікації Л. Г. Авксентьева БФО можна поділити на дві групи:

- 1) БФО, що співвідносяться за своєю будовою зі словосполученнями;
- 2) БФО, які структурно організовані за моделями речення [2, с. 96].

Серед проаналізованих БФО англійської мови було виявлено чотири структурно-граматичних типи, що співвідносяться зі словосполученнями та розглядаються з позиції еквівалентності тій чи іншій частині мови: субстантивні, дієслівні, ад'єктивні та адвербіальні.

1) Субстантивні БФО, які функціонально співвідносяться з іменником. Субстантивні БФО можуть позначати як істот, так і неістот. Наведені далі приклади ілюструють це: *old Adam* – ‘ветхий Адам’, *gowning glory* – ‘предмет особливої гордості’. Субстантивні БФО можна поділити на п'ять підгруп на основі проаналізованих ФО даної групи:

1. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «N + of + N» або «N in genitive case + N» («іменник у присвійному відмінку»). В цій групі можна виділити два типи БФО: іменники, які утворюють присвійний відмінок за допомогою закінчення *-s*, та іменники, що утворюють присвійний відмінок за допомогою прийменника *-of*. Наведемо приклади: *angel of light* – ‘ангел світла’, *mark of Cain* – ‘Каїнова печать’, *garden of Eden* – ‘Едем, сади Едему’, *Joseph's coat* – ‘предмет заздості’, а *Job's comforter* – ‘людина, яка лише збільшує чийсь горе’, *Jacob's ladder* – ‘штормтрап’, *the light of the countenance* – ‘схвалення, посмішка, доброта’.

2. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «Adj + N» («прикметник+іменник»). Наведені далі приклади наочно представляють цю структуру: *old Adam* – ‘ветхий Адам’, *the olive branch* – ‘оливкова гілка, знак миру’, *daily bread* – ‘насушний хліб’, *a golden calf* – ‘золоте теля’, *Egyptian darkness* – ‘тьма єгипетська’, *a dead dog* – ‘непридатна річ, нікчемна людина’, *a forbidden fruit* – ‘заборонений плід’, *dead letter* – ‘лист, який не був доставлений адресатові; закон, що існує, але не застосовується’, *a leading light* – ‘провідна фігура’, *filthy lucre* – ‘нікчемний метал’. ФО цього типу також становлять значну кількість БФО.

У реченні дані БФО найчастіше виступають у ролі підмета або додатка. Розглянемо такі приклади:

We create a golden calf ... every time we take something of the earth and declare it exempt from the laws of history [3].

Також можуть виступати і в ролі іменної частини присудка. Наведемо приклад:

Lesley is a leading light in a local netball team [4].

3. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «N + Prep + N» («іменник+прийменник+іменник»). Наведемо приклади: *apple of (one's) eye* – ‘зіниця ока’, *a beam in one's eye* – ‘колода у власному оці’, *appeal to Caesar* – ‘звернення до найвищого інституту влади’, *crumbs from the rich man's table* – ‘крихти з барського столу’, *a drop in the bucket* – ‘крапля в морі’, *a fly in the ointment* – ‘ложка дьогтю в бочці меду’. Дані БФО найчастіше виступають у ролі підмета або іменної частини присудка, адже співвідносяться з іменником за синтаксичною роллю.

4. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «N + Co-ordinate conj + N» («іменник+сурядний сполучник+іменник»). Наведемо приклади: *alpha and omega* – ‘альфа та омега’, *chapter and verse* – ‘до найдрібніших подробиць’, *dust and ashes* – ‘порох і пил’, *gall and wormwood* – ‘щось обридле’, *loaves and fishes* – ‘земні блага’. ФО даної групи можуть вживатися з різними дієсловами. Розглянемо наступні приклади:

Ever since I lost the election for school president, I only feel gall and wormwood when I think of my unworthy opponent [3].

...Concentrating on how to get loaves and fishes, the schools ... make out of our youngsters precisely what their parents wish them to become [5].

5. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «N + Participle + N» («іменник+дієприкметник+іменник»). Наведемо приклади: the blind leading the blind – ‘сліпий веде сліпого’, a brand plucked from the burning – ‘людина, яка врятувалась якимось дивом’.

2) Дієслівні БФО. Ці ФО функціонально співвідносяться з дієсловом. ФО даної групи можуть вживатися як в однині, так і в множині. Наведемо приклад:

I see eye to eye with Mary [3].

My sisters don't see eye to eye with me about the arrangements [4].

Серед дієслівних БФО можна виділити наступні підгрупи:

1. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «V + (Prep) + N + (Prep)» («дієслово+(прийменник)+іменник+(прийменник)»). Найбільша кількість проаналізованих дієслівних БФО належить саме до цієї підгрупи. Це пояснюється тим, що дієслівно-іменникові словосполучення найчастіше утворюють фразеологізми. Дієслово та іменник можуть також мати залежні слова. Розглянемо такі приклади: to sell (one's) birthright for a mess of pottage – ‘продати первородство за миску сочевиці’, to sweat blood – ‘сильно хвилюватися’, to break bread with someone – ‘розділити трапезу з кимось’, to make bricks without straw – ‘починати безнадійну справу’, to bear one's cross – ‘нести хреста’, to turn a deaf ear – ‘не слухати’.

2. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «V + V» («дієслово+дієслово»). Наведений далі приклад ілюструє цю структуру: to come to pass – ‘траплятися, відбуватися’.

3. Фразеологічні одиниці біблійного походження зі структурою «V + Participle» («дієслово+дієприкметник»). Наведемо приклади: to be dead and buried – ‘закінчитись’, to be gathered to (one's) fathers – ‘померти’.

3) Ад'єктивні БФО. Фразеологізми даної групи виражають якості, характеристики особи, предмета або явища, функціонально співвідносяться з прикметником. У процесі аналізу були виявлені наступні приклади: clear as crystal – ‘кришталево чистий’, deaf as an adder – ‘зовсім глухий’, as old as the hills – ‘старовинний’. Серед ад'єктивних БФО були виявлені лише ФО зі структурою «as + Adj + as + Adj» («(as)+прикметник+as+прикметник»). У реченні вони найчастіше виступають у ролі іменної частини присудка. Наведемо приклад:

Difficult relationships between parents and children are nothing new: the problem's as old as the hills [4].

The explanation was as clear as crystal [4].

4) Адвербіальні БФО. Фразеологізми цієї групи співвідносяться з прислівниками та мають значення якісної характеристики дії. У процесі дослідження були виявлені ФО зі структурою «Prep + N + (Prep) + (N)» («прийменник + іменник + (прийменник) + (іменник)»). Розглянемо такі приклади: out of the mouths of babes – ‘вустами дитини говорить істина’, from Dan to Beersheba – ‘від одного кінця до іншого’, to the bitter end – ‘до самого кінця’, on the face of the earth – ‘у цілому світі’, with all one's heart – ‘від чистого серця’, at the eleventh hour – ‘в останню секунду’. Серед фразеологізмів даної групи були виявлені ФО, що відповідають обставинним прислівникам, а саме, прислівникам зі значенням способу дії (with all one's heart), місця (on the face of the earth) та часу (at the eleventh hour).

Як показує наше дослідження, не всі БФО можна співвіднести з тисєю чи іншою частиною мови. Серед біблійних фразеологізмів є такі, які як за структурою, так і за значенням відповідають реченню. Наведемо приклади:

Do as you would be done by. – ‘Не роби іншому того, чого не бажаєш собі’.

The dog returns to his vomit. – ‘Вертається пес до своєї блювотини’.
 Can the Ethiopian change his skin? – ‘Чи мурин відмінить коли свою шкіру?’
 Кількісні підрахунки, здійснені нами в процесі дослідження, відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Мова		БФО англійської мови
Структурно-граматичні типи БФО		
БФ зі структурною словосполучення	Субстантивні	67 (42,1 %)
	Дієслівні	62 (39 %)
	Прислівникові	9 (5,6 %)
	Ад’єктивні	5 (3,1 %)
	Вигуків	0 (0 %)
БФ зі структурною речення		16 (10,1 %)
Загальна кількість		159 (100 %)

Викладене дає змогу дійти висновку про те, що найпоширенішими серед БФО англійської мови є субстантивні та дієслівні фразеологізми. Слід зазначити, що фразеологізми біблійного походження, що співвідносяться з тією чи іншою частиною мови, зберігають деякі граматичні категорії цієї частини мови, а також синтаксичну функцію у реченні. Субстантивні БФО найчастіше виступають у реченні у ролі підмета, додатка або іменної частини присудка, а дієслівні БФО виступають у більшості випадків у ролі присудка.

Аннотація. В данном исследовании представлена информация о структурно-грамматических типах фразеологических единиц библейского происхождения английского языка. В процессе исследования был использован метод фразеологического описания, который позволил выявить различные классы библейских фразеологизмов. В рамках этого метода был проведен грамматический анализ фразеологических единиц библейского происхождения, при помощи которого была установлена грамматическая структура библейских фразеологизмов, их морфологические и синтаксические особенности.

Ключевые слова: фразеологические единицы библейского происхождения, структурно-грамматические типы, словосочетания, предложения, эквивалентность.

Abstract: This study provides information about structural and grammatical types of biblical phraseological units of the English language. A method of phraseological description was used during the study, and it allowed to find out different types of biblical phraseological units. A grammatical analysis of biblical phraseological units was carried out as a part of this method, and grammatical structure of biblical phraseological units, their morphological and syntactic peculiarities were established with the help of the analysis.

Keywords: biblical phraseological units, structural and grammatical types, phrase, sentence, equivalence.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Назирова М. А. Субстантивные фразеологические единицы с компонентами цветообозначения в разноструктурных языках / М. А. Назирова // Вестник Таджикского государственного университета права, бизнеса и политики. Серия гуманитарных наук. – 2009. – № 2. – С. 126-131
2. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія : навч. посіб. для філол. фак. ун-тів / Л. Г. Авксентьев. – 2-ге вид., допов. і перероб. – Х. : Вища шк.; Вид-во при ХДУ, 1988. – 134 с
3. The Free Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://idioms.thefreedictionary.com>
4. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org>
5. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.merriam-webster.com>